Lakiasianpäällikkö Joonas Jännäri

Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

LAUSUNTO KOSKIEN HE 175/2026 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2027

Viite: Sähköpostitse 21.9.2026 saapunut lausuntopyyntönne

Lausunto valtion vuoden 2027 talousarvioesityksestä (HE 175/2026 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Vesilaitosyhdistykseltä asiantuntijalausuntoa vuoden 2027 talousarvioesityksestä. Vesilaitosyhdistys kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Vesihuollon huomioiminen talousarvioesityksessä

Vuoden 2027 talousarvioesityksessä vesihuolto tunnistetaan aiempaa selvemmin yhteiskunnan elintärkeäksi toiminnoksi sekä osaksi kansallista huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla painotetaan vesihuollon toimintavarmuutta, vesitalouden varautumista, kyberturvallisuutta sekä tulva- ja kuivuusriskien hallintaa. Painotukset ovat Vesilaitosyhdistyksen näkökulmasta perusteltuja ja vastaavat vesihuollon muuttunutta turvallisuus- ja sääntely-ympäristöä.

Momentille 30.40.21 Vesivarojen käytön ja hoidon menot esitetään vuodelle 2027 yhteensä 13,815 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytetään muun muassa vesihuollon ja vesitalouden kehittämiseen, tulvariskien hallintaan, varautumiseen ja riskienhallintaan sekä havainto- ja tietopalveluihin. Momentille 30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen esitetään 7,136 miljoonaa euroa. Tukea on tarkoitus suunnata erityisesti vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantamiseen, vesitaloudellisten riskien hallintaan sekä vesistöjen kunnostukseen.

Vuoteen 2026 verrattuna budjettiesityksen sisällöllinen päälinja säilyy jatkuvana. Myös vuoden 2026 talousarviossa vesihuollon toimintavarmuus, huoltovarmuus ja varautuminen tunnistettiin keskeisiksi tavoitteiksi. Vuoden 2027 esityksessä turvallisuusnäkökulma kuitenkin korostuu ja täsmentyy erityisesti kyberturvallisuuden sekä tulva- ja kuivuusriskien hallinnan osalta. Tämä on myönteinen muutos. Samalla esitys ei osoita sellaista rahoituksen tasokorotusta, jolla voitaisiin vastata kattavasti vesihuoltolain uudistuksesta, kiristyvästä turvallisuussääntelystä, ilmastonmuutokseen sopeutumisesta ja vesihuolto-omaisuuden kasvavasta korjausvelasta aiheutuviin tarpeisiin.

Vuoden 2026 alusta voimaan tulleet vesihuoltolain muutokset edellyttävät vesihuoltolaitoksilta ja toisaalta ne pääosin omistavilta kunnilta muun muassa vesihuoltosuunnitelmien, omaisuudenhallintasuunnitelmien ja varautumissuunnitelmien laatimista sekä verkostotietojen saattamista koneluettavaan paikkatietomuotoon. Lisäksi vesihuoltolaitosten on vahvistettava taloudellista kestävyyttään, riskienhallintaansa ja toimintavarmuuttaan. Talousarvioesityksen tavoitteet tukevat näitä velvoitteita, mutta määrärahojen vaikuttavuus riippuu olennaisesti siitä, kuinka suuri osa rahoituksesta tosiasiallisesti kohdennetaan vesihuoltolaitosten hankkeisiin.

Vesilaitosyhdistys pitää tärkeänä, että momenttien 30.40.21 ja 30.40.31 määrärahat turvataan vähintään esitetyllä tasolla ja että rahoituksen kohdentamisessa asetetaan etusijalle:

- vesihuoltolaitosten alueelliset ja yhteiset varautumis-, jatkuvuudenhallinta- ja kyberturvallisuushankkeet;

- vesihuollon rakennemuutosta ja laitosten yhteistyötä edistävät hankkeet sekä yhdistymisistä aiheutuvat kertaluonteiset kustannukset;
- omaisuudenhallinnan, verkostotiedon ja vesihuollon tietojärjestelmien kehittäminen; sekä
- ravinteiden kierrätystä, energiatehokkuutta ja jätevesihuollon kestävää uudistamista edistävät investoinnit.

Lopuksi

Vuoden 2027 talousarvioesitys vahvistaa vesihuollon strategista asemaa, mutta rahoituksen taso ei vielä vastaa alan investointi-, turvallisuus- ja toimeenpanotarpeiden kasvua.

Vesilaitosyhdistyksen edellyttää, että vesihuollon toimintavarmuutta parantava rahoitus säilytetään vähintään esitetyllä tasolla tai sitä kasvatetaan, sen vesihuoltoon kohdistuva osuus yksilöidään ja rahoitusta vahvistetaan tulevina vuosina, jotta vesihuoltoalalle asetettuja tavoitteita olisi reaalisesti mahdollista toteuttaa.

Joonas Jännäri
lakiasiainpäällikkö